

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

(підпис)

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

“ 22 ” __ червня _ 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Патологічна та клінічна психологія»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова
психологія», «Робота з персоналом»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2020-2021 навчальний рік

Протокол від «18» червня 2020 року № 11

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік

Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2020 рік

1. Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Патологічна та клінічна психологія» сприяють формуванню у майбутніх фахівців з базовою вищою освітою необхідного їм подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь визначати ознаки відхилень в психічній діяльності, ступень вираження цих відхилень, класифікації їх в окремі синдроми та захворювання.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння специфічними методами патопсихології; засвоїти практичні навички патопсихологічної діагностики; вивчити особливості порушень у особистісній, емоційній, пізнавальній й мотиваційній сферах, що діагностуються при різних психічних захворюваннях.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що забезпечує повноцінну й різнобічну підготовку практичних психологів в області патопсихології.

Слухачі отримують знання основних теоретико-методологічних проблем патопсихології клінічної психології; основних категорій клінічної психології; класифікації й основних методів клінічної психології; психологічних основ психотерапії і психологічного консультування; деонтологічних аспектів діяльності клінічного психолога.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Світлична Наталія Олександрівна, старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, доцент. Селюкова Тетяна Василівна
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	maestro_sna@ukr.net selukova_tv@ukr.net
Наукові інтереси*	
Професійні здібності*	

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності, загальна психологія, психофізіологія.

Постреквізити: Психологічне консультування фахівців екстремального профілю діяльності, психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності, атестаційний екзамен, психогігієна праці в особливих умовах діяльності, соціально-психологічний тренінг психологічної підготовки до діяльності в екстремальних умовах.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: Навчити визначати ознаки відхилень в психічній діяльності, ступень вираження цих відхилень, класифікації їх в окремі синдроми та захворювання. Сформувати чітке й глибоке розуміння патологічної та клінічної психології як науки, яка вивчає психологічні особливості людей, що страждають різними захворюваннями.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфічними методами патопсихології;
- засвоїти практичні навички патопсихологічної діагностики;
- вивчити особливості порушень у особистісній, емоційній, пізнавальній й мотиваційній сферах, що діагностуються при різних психічних захворюваннях.
- сформувати у здобувачів вищої освіти теоретичні знання, навички та практичні вміння для розгляду конкретних ситуацій і вирішення практичних завдань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Патологічна та клінічна психологія» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- предмет і завдання патопсихології та клінічної психології;
- методи клініко-патопсихологічного дослідження;
- клініку патопсихологічних реєстр – синдромів;
- класифікацію психічних розладів;
- основи клінічної нейропсихології;
- порушення свідомості та самосвідомості при основних нервово психічних захворюваннях,
- розлади відчуттів та сприйняття, розлади уваги й пам'яті, розлади

мислення та інтелекту, розлади емоційно-вольової сфери;

- патопсихологічну семіотику при шизофренії та афективно-ендогенних психозах;
- патопсихологічну семіотику при ендогенно-органічних захворюваннях (епілепсія, атрофічні процеси головного мозку);
- патопсихологічну семіотику при екзогенно-органічних захворюваннях (інфекційні, інтоксикаційні, травматичні психози);
- патопсихологічну семіотику при судинних захворюваннях головного мозку (церебральний атеросклероз, гіпертонічна хвороба);
- патопсихологічну семіотику при алкоголізмі, наркоманіях, токсикоманіях;
- патопсихологічну семіотику при особистісно-аномальних розладах (акцентуації характеру, психопатизація);
- патопсихологічну семіотику при психогенних захворюваннях (невротичні розлади, наслідки стресу, соматоформні розлади);
- патопсихологічну семіотику при психосоматичних розладах;
- патопсихологічну семіотику розладів, що супроводжують соматичні захворювання;
- патопсихологічні дослідження і їх особливості в геронтологічній практиці;
- патопсихологічні дослідження і їх особливості у дитячій та підлітковій психіатрії;
- реабілітаційний підхід у медицині;
- основні принципи психологічного супроводу лікувального процесу;
- психологічні аспекти лікарської і немедикаментозної терапії;

уміння:

- провести клініко-патопсихологічне дослідження;
- підібрати адекватні експериментальні методики проведення патопсихологічного дослідження;
- провести диференційний діагноз патопсихологічних реєстр – синдромів;
- користуватися основними клініко-психологічними методами (клінічна бесіда, збір психологічного анамнезу);
- діагностувати психічні розлади (відчуттів, сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери, свідомості та самосвідомості);
- провести аналіз отриманих результатів патопсихологічного дослідження;
- скласти протокол патопсихологічного дослідження;
- провести патопсихологічне дослідження хворих на шизофренію та афективно-ендогенні психічні розлади;
- провести патопсихологічне дослідження хворих на ендогенно-органічні захворювання;
- провести патопсихологічне дослідження мислення та афективно-особистісної сфери у хворих на судинну патологію головного мозку;

- провести патопсихологічне дослідження хворих на невротичні розлади;
- провести патопсихологічне дослідження хворих на соматичні і психосоматичні розлади;
- провести патопсихологічне дослідження психічнохворих похилого і старчого віку;
- провести патопсихологічне дослідження психічнохворих дітей та підлітків;
- використовувати основні методи психокорекції в роботі з хворими.

- комунікація:

- Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності
- автономія та відповідальність:*
- Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Повинні бути сформовані наступні *компетентності*:

ЗК. - Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- Здатність бути критичним і самокритичним.

СК- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Результати навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
- Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.
- Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

- Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	3-й
Семестр	5,6
Обсяг кредитів ЄКТС	9,5
Загальна кількість годин	285 год.
Лекції	50 год.
Практичні, семінарські	64 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	171 год.
Вид підсумкового контролю	екзамен

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
5 семестр (15 тижнів)		
Модульний контроль № 1		
1-2	Тема 1. Введення в патопсихологію 1.1. Поняття про патопсихологію 1.2. Історія вивчення патологій психіки 1.3. Завдання і місце патопсихології в системі наук 1.4. Методи та методики патопсихології	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год. СР – 4 год.
2-3	Тема 2. Принципи побудови патопсихологічного дослідження 2.1. Методологія патопсихологічного дослідження. 2.2. Методи патопсихологічного дослідження. 2.3. Побудова патопсихологічного дослідження.	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год. СР – 6 год.
3-4	Тема 3. Моделі патології. 3.1. Поняття «модель патології». 3.2. Біологічна модель. 3.3. Психодинамічна модель. 3.4. Поведінкова модель. 3.5. Когнітивна модель. 3.6. Екзистенційно-гуманістична досвідчена модель. 3.7. Соціокультурна модель.	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год. СР – 6 год.

4-5	Тема 4. патологічні синдроми. Патопсихологічні реєстр-синдроми. 4.1. Поняття і структура патопсихологічного синдрому. 4.2. Систематика патопсихологічних синдромів.	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год. СР – 6 год.
5-6	Тема 5 Порушення розумової працездатності.	Лек. – 0 год. Пз. – 2 год. СР – 4 год.
Модульний контроль № 2		
6-7	Тема 6. Патологія відчуттів, сприйняття та образів уявлення 6.1. Психологія відчуттів. 6.2. Патопсихологія відчуттів. 6.3. Сенестопатії, синестезії, синестезії. 6.4. Порушення сприйняття якості кольору 6.5. Психологія сприйняття та образів уявлення. 6.6. Патопсихологія сприйняття та образів уявлення	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
7-8	Тема 7. Патологія пам'яті 7.1. Патопсихологія пам'яті	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
8-9	Тема 8. Порушення мислення 8.1. Етіопатогенез і клінічна феноменологія порушення мислення. 8.2. Порушення операціональної сторони мислення 8.3. Порушення особистісного компонента мислення.	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
9-10	Тема 9. Порушення, спричинені використанням психоактивних речовин 9.1. Загальна характеристика психоактивних речовин. 9.2. Депресанти. 9.3. Стимулятори. 9.4. Галюціногени, канабіс комбінації психоактивних речовин.	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
10-11	Тема 10. Розлади харчування 10.1. Нервова анорексія. 10.2. Нервова булімія. 10.3. Причини появи розладів живлення та їх лікування.	Лек. – 0 год. Пз. – 2 год. СР – 6 год.
Модульний контроль № 3		
11-12	Тема 11. Панічний obsесивно-компульсивний і стресовий розлад 11.1. Панічний розлад. 11.2. Obsесивно-компульсивний розлад.	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
12-13	Тема 12. Генералізовані тривожні розлади та фобії 12.1. Стрес, адаптація та тривожне реагування. 12.2. Генералізований тривожний розлад. 12.3. Фобії. 12.4. Лікування фобій.	Лек. – 2 год. Пз. – 2 год.. СР – 4 год.
13-14	Тема 13. Розлади настрою	Лек. – 2 год.

	13.1. Монополярна депресія. 13.2. Біполярні розлади.	Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
14-15	Тема 14. Розлади особистості. Патопсихологічна семіотика. 14.1. "Дивні" розлади особистості. 14.2. "Драматичні" розлади особистості. 14.3. "Тривожні" розлади особистості.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
15	Тема 15. порушення мови. Розлади мислення та мовлення. 15.1. Порушення мови при локальних ураженнях мозку. Види афазій. 15.2. Інші порушення мови.	Лек. – 0 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
Всього		138 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; СР – самостійна робота.

Тижд ень навча ння	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
6 семестр (19 тижнів)		
Модульний контроль № 4		
1-2	Тема 16.1. Клінічна психологія: предмет, задачі, історія, та галузі досліджень.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 4 год.
2-3	Тема 17.1. Психологія здоров'я. Методи дослідження.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 5 год.
3-4	Тема 18.1. Професійні та етичні засади клінічного психолога.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 5 год.
5	Тема 19.1. Клінічні прояви психічної норми та патології.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 5 год.
6	Тема 20.1. Класифікація психічних розладів.	Лек. – 0 год.. Пз. – 2 год.. СР – 4 год.
Модульний контроль № 5		
6-7	Тема 21.1. Загальна характеристика епілепсії.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
7-8	Тема 22.1. Клініка біполярного афективного розладу.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
9-10	Тема 23.1. Клініка шизофренії.	Лек. – 2 год.

		Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
10-11	Тема 24.1. Загальна характеристика алкоголізму та наркоманій.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
11-12	Тема 25.1. Загальна характеристика неврозів.	Лек. – 0 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
Модульний контроль № 6		
12-13	Тема 26.1. Психопатії та патохарактерологічні розвитку особистості.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
13-14	Тема 27.1. Психосоматичні захворювання. Психологія соматичних хворих.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 4 год.
14-15	Тема 28.1. Порушення психічного розвитку дітей.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
15-16	Тема 29.1. Вікова клінічна психологія.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 6 год.
16-17	Тема 30.1. Порушення психічної діяльності у старшому та передстаршому віці	Лек. – 0 год.. Пз. – 2 год.. СР – 4 год.
17-18	Тема 31.1. Психологія девіантної поведінки.	Лек. – 0 год.. Пз. – 2 год.. СР – 4 год.
18-19	Тема 32.1. Психологія хворого. Внутрішня картина хвороби. Психологія лікувальної взаємодії.	Лек. – 2 год.. Пз. – 2 год.. СР – 4 год.
Всього		147 годин

1. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування. [пер. с англ. О. Абесонової]. – К. : Сфера, 1998. 342 с.
2. Блейхер В. М. Клиническая патопсихология. Ташкент: Медицина, 1976. 326 с.
3. Вітенко І.С. Медична психологія [Підручник]. К: Здоров'я, 2007. 208 с.
4. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія. Підручник для студентів медичних вузів. К.: «Здоров'я». 1994. 294с.
5. Гавенко В.Л., Вітенко І.С., Самардакова Г.О. Практикум з медичної психології: Навч. посібник. Харків: «Регіон-інформ». 2002. 248с.

6. Ждан В.М. та ін. Основи медичної психології. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014, 255 с.
7. Загальна та медична психологія (практикум) під заг. редакцією І.Д.Спіріної, І.С.Вітенко. Дніпропетровськ: «Арт-прес». 2002. 175с.
8. Зінченко С. М. Медична психологія. Київ: КІСКЗ, 2009. 341 с.
9. Зінченко С. М. Патопсихологія: методики дослідження. Розділ І. (методичний посібник). К., 2004. 30 с.
10. Зейгарник Б. В. Патопсихологія. М.: Изд-во МГУ, 1986. 238 с.
11. Каліна Н. Ф. Психотерапія: підручник. К. : Академвидав, 2010. 288 с.
12. Клінічна психологія: Методичні рекомендації до лабораторних занять для студентів психолого-педагогічного факультету (спеціальність «Психологія») Укладачі: Л.Г.Перетятко, Н.О.Юдіна. За ред. В.Ф.Моргуна. Полтава, 2007. 66 с.
13. Кузнецов В.М., Чернявський В.М. Психіатрія. К.: Здоров'я, 1993. 344 с.
14. Максименко С.Д. Медична психологія. К.: «Новая книга» 2008. 520.
15. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології. К.: Перун, 1996. 463 с.
16. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 208 с.
17. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. М.: МЕДпресс, 2002. 592 с
18. Медична психологія (практикум)/Спіріна І.Д., Лисиця Г.І., Вітенко І.С. Дніпропетровськ: «Поліграфіст». 1997. 54 с.
19. Морозов М. С., Бондар В. В. Клінічна психологія. К. 2001. 400 с.
20. Основи загальної та медичної психології / за ред. І.С.Вітенка і О.С.Чабана. Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. 344.
21. Патопсихологическая диагностика / В.М. Блейхер, И.В. Крук. К.: Здоров'я, 1986. 280 с.
22. Савенкова І.І. Клінічна психологія: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2010. 287 с.
23. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Навчальний посібник. К.:ВД «Професіонал», 2005. 656 с.
24. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. посіб. К.: Либідь. 1996. 264 с.
25. Блейхер В. М. Расстройства мышления. Киев: Здоровье, 183. 192 с.

Допоміжна:

1. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: підручник. К.: ВПЦ "Київський університет", 2008. 300 с.
2. Вітенко І.С., Чабан О.С., Бусло О.О. Сімейна медицина: психологічні аспекти діагностики, профілактики та лікування хворих. Тернопіль: «Укрмедкнига». 2002. 187 с.
3. Громадська програма запобігання насильству в сім'ї (проект "Гармонія"). Львів, 2000. 95 с.

4. Діагностичний процес у психіатрії / А.М. Скрипніков, Л.О. Герасименко, Р.І. Ісаков. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2012. 128с.
5. Долинська Л. В. Психологія конфлікту: навч. посібник / Л. В. Долинська, Л. П. Матяш-Заяц. К.: Каравела, 2010. 304 с
6. Зінченко С. М., Мартинюк В. Ю., Майструк О. А. Психічні відхилення у дітей з органічним ураженням центральної нервової системи (Клініко-синдромологічний аспект). К., 1999. -24 с.
7. Зінченко С. М. Медична психологія. Розділ «Девіантна поведінка»: Навч. посібник. К., 2006. 108 с.
8. Зінченко С.М. Медична психологія. Розділ «Сексологія та сексопатологія»: Навч. посібник. К.: Екмо, 2005. 62 с.
9. Корольчук М.С. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, Т.І. Кочергіна. К.: ІНКОС, 2002 272 с.
10. Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: Підготовка психолога-практика: Навч. посіб. / Т.С.Яценко, Б.Б.Іващенко, С.М.Аврамченко та ін.; За ред. Т.С.Яценко. К.: Вища школа, 2008. 342 с.
11. Любан-Площа Б., Пельдингер В. Психосоматичний хворий на прийомі у лікаря. Київ: "АДЕФ-Україна". 1997.
12. Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки К.: ВПЦ 'Київський університет', 2001. 308 с.
13. Максимова Н. Ю. Психологічна профілактика вживання підлітками алкоголю та наркотиків. К.: ВШОЛ, 1997. 208 с.
14. Методичні вказівки з самостійної підготовки до практичних занять з медичної психології / Г.Т. Сонник, А.М. Скрипніков, М.А. Касьяненко, М.О. Денєко, В.В. Борисенко та ін. Полтава, 2001, 30 с.
15. Мілютіна К. Форми психокорекційного впливу. К.: "ГЛАВНИК", 2007. 143 с.
16. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посібник. К.: Вища школа, 2001. 487 с.
17. Наприєнко О.К. Психічна саморегуляція. К.: Здоров'я, 1995. 238 с.
18. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічними ураженнями нервової системи: Навч.-метод. посібник / За ред. Мартинюка В. Ю., Зінченко С. М. К.: Інтермед, 2005. 416 с.
19. Основи практичної психології / В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін.: Підручник. К.: Либідь, 1999. 536 с.
20. Посттравматичні стресові розлади: діагностика, лікування, реабілітація: Методичні рекомендації / Волошин П.В., Шестопалова Л.Ф., Підкоритов В.С. та ін. Харків, 2002. 47 с.
21. Психологія суїциду. Посібник. К.: Академвидавництво, 2004. 288 с.
22. Психологія сімейних взаємин: навч. посіб. / М.С.Корольчук, П.П.Криворучко, В.І. Осьодло та ін.; за заг. ред. М.С. Корольчука. К.: Ніка-Центр, 2010. 120 с.
23. Савенкова І.І. Хронопсихологічне прогнозування перебігу

- психосоматичних захворювань: монографія. К.: КУ імені Б.Гринченка. 321 с.
24. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / За заг. ред. А. І. Капської, І. М. Мінчук, С. В. Товстоухової. К., 2000. 260 с.
25. Соціальна робота з підлітками та молоддю: проблеми, пошуки, перспективи. К.: УДЦССМ, 2000. 275 с.
26. Технологія попередження дисграфії / Л. Кондратенко, О. Прищепа. - К.: Главник, 2005. 96 с
27. Яньшин П.В. Практикум по клинической психологии. СПб.: Питер, 2004. 336 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua);
2. www.psylib.kiev.ua – он-лайн бібліотека
3. Г.Т. Сонник, О.К. Напрєєнко, А.М. Скрипніков. Психіатрія. Підручник - <http://www.umsa.edu.ua/lecture/psychiatry/psychiatridr.pdf>
Психопатологія // Патопсихологі
4. Основи медичної психології [Електронний ресурс] / В. М. Ждан [та ін.]. – Режим доступу : http://www.umsa.edu.ua/kafhome/psychiatry/lecture/psychiatry/osn_med_psi x.pdf. – Назва з екрана.
5. Дружиніна В. Н. Психологія [Електронний ресурс] / Дружиніна В. Н. – Режим доступу : <http://bibliograph.com.ua/psihologia-2-1/index.htm>. – Назва з екрана.

2. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Підготовка з надання домедичної допомоги» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третья – накопичувальна шкала – 100-бальна.

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
І. Поточний контроль			

Модуль № 1	Лекції	4	1	4
	Практичні заняття*	5	2	10
	Модульна контрольна робота*	1	5	5
Разом за модуль № 1				19
Модуль № 2	Лекції	4	1	4
	Практичні заняття*	5	2	10
	Модульна контрольна робота*	1	5	5
Разом за модуль № 2				19
Модуль № 3	Лекції	4	1	4
	Практичні заняття*	5	2	10
	Модульна контрольна робота*	1	5	5
Разом за модуль № 3				19
Разом за поточний контроль				57
II. Індивідуальна самостійна робота				10
III. Екзамен				33
Разом за всі види навчальної роботи				100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 4	Лекції	4	1	4
	Практичні заняття*	5	2	10
	Модульна контрольна робота*	1	5	5
Разом за модуль № 1				19
Модуль № 5	Лекції	4	1	4
	Практичні заняття*	5	2	10
	Модульна контрольна робота*	1	5	5
Разом за модуль № 2				19
Модуль № 6	Лекції	5	0,8	4
	Практичні заняття*	7	1,43	10
	Модульна контрольна робота*	1	5	5
Разом за модуль № 3				19

Разом за поточний контроль	57
II. Індивідуальна самостійна робота	10
III. Екзамен	33
Разом за всі види навчальної роботи	100

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 2 балів):

2 бал – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

1 бал – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох практичних завдань-задач.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5 балів – вірно розв'язані всі три практичні задачі з дотриманням всіх вимог до виконання;

4 бали – вірно розв'язані всі три практичні задачі, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

3 балів – розв'язані дві практичні задачі;

1-2 бали – розв'язана одна практична задача;

0 балів – відповідь відсутня.

Перелік питань для виконання модульного контролю № 1:

1. Погляд з минулого на патологію і лікування.

2. Погляди древніх.
3. Погляди на дану проблему і лікування психічної патології в античності.
4. Європа в середні століття: Демонологія повертається.
5. Ренесанс і створення притулків.
6. Дев'ятнадцяте століття: моральне лікування
7. Поняття «модель патології».
8. Біологічна модель.
9. Психодинамічна модель.
10. Поведінкова модель.
11. Когнітивна модель.
12. Екзистенційно-гуманістична досвідчена модель.
13. Соціокультурна модель.
14. Характеристики типових патопсихологічних реєстр-синдромів у хворих з різними формами психічних захворювань.
15. Аналіз динаміки окремих характеристик і формування синдромів.
16. Взаємозалежність і взаємовплив окремих характеристик і синдромів.
17. Динаміка розвитку та змін індивідуально-психологічних особливостей особистості. Їх діагностична та прогностична значущість.
18. Методи дослідження патопсихологічних реєстр-синдромів.
19. Предмет патопсихології як галузі психологічної науки.
20. Наукові, практичні та методологічні передумови видокремлення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання.
21. Невідповідність поняття “особистість” у психіатрії, психології, соціології та філософії.
22. Завдання патопсихології.
23. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.
24. Методи клініко-психологічного дослідження як перший етап експериментально-психологічного дослідження.
25. Особливості організації і проведення патопсихологічного експерименту
26. Критерії та особливості підбору експериментальних методик, проведення патопсихологічного дослідження згідно із поставленою метою.
27. Тести, їх використання в патопсихологічному дослідженні.
28. Проблема співвідношення теорії та емпіричних даних у патопсихології.

Перелік питань для виконання модульного контролю № 2:

1. Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття.
2. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади.
3. Роль переважання аналізаторів і недостатності інформації у виникненні порушень сприйняття.
4. Порушення особистісного компоненту сприйняття.
5. Афективні, вербальні ілюзії, парейдолії.
6. Класифікація галюцинацій за органами відчуттів і ступенем складності; істинні та псевдогалюцинації.
7. Психологічні механізми порушення пам'яті.
8. Співвідношення порушень пам'яті та уваги.
9. Безпосередня та опосередкована пам'ять і порушення співвідношень при різних хворобах.
10. Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті.
11. Проблема забування намірів.
12. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.
13. Набуття навичок виявлення основних симптомів і синдромів розладів мислення за

допомогою клініко-психопатологічного методу та із застосуванням патопсихологічного дослідження.

14. Психологічні, у тому числі психоаналітичні, теорії розладів мислення.
15. порушення операціонального аспекту мислення, порушення динаміки мислення, порушення особистісного компонента.
16. Поняття про рівень узагальнення.
17. Розлади мислення за темпом, за формою, змістом.
18. Порушення процесів узагальнення та абстрагування.
19. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення.
20. Порушення мотиваційного компонента мислення.
21. Законспектувати клінічні діагностичні критерії, згідно з МКХ-10 нервової булімії.
22. Небезпечні особливості протікання анорексії.
23. Стадії протікання анорексії.
24. Основні причини розладів, викликаних вживанням психоактивних речовин.

Перелік питань для виконання модульного контролю № 3:

1. Етіопатогенез мовних розладів.
2. Види афазій.
3. Дефекти мовлення.
4. Неологізми в мові, стереотипії.
5. Порушення автоматизму.
6. Які фактори впливають на реакцію людей на стресори в повсякденному житті?
7. Опишіть зв'язок між генералізованим тривожним розладом і таким соціокультурним фактором, як соціальний тиск, що включає бідність і расову дискримінацію. Які основні принципи психодинамічної, гуманістично-екзистенціальної, когнітивної та біологічної теорій освіти генералізованого тривожного розладу? Чи підтвердилися ці теорії на практиці?
8. Наскільки ефективними були методи лікування генералізованого тривожного розладу?
9. Опишіть біологічну модель тривоги і генералізованого тривожного розладу. Які на сьогоднішній день обмеження застосування провідних біологічних методів лікування цього розладу?
10. Визначте три типи фобій і порівняйте їх.
11. Яке пояснення дають фобії біхевіористи? На яких даних воно ґрунтується?
12. Опишіть три біхевіористських експозиційних техніки, які використовуються для лікування специфічних фобій. Наскільки вони ефективні?
13. Як біхевіористи лікують агорафобію? Наскільки успішний цей підхід?
14. Які два складових компонента соціофобії і яка терапія кожного з них?
15. Як формуються розлади?
16. Фізіологія захворювань?
17. Хто в групі ризику?
18. Емоційні симптоми.
19. Мотиваційні симптоми.
20. Поведінкові симптоми.
21. Когнітивні симптоми.
22. Фізичні симптоми.
23. Діагностика монополярної депресії.
24. Діагностика біполярного розладу.
25. Чи буває біполярні розлади у дітей та підлітків?
26. Інші розлади зрілої особистості та поведінки у дорослих
27. Егоцентризм.
28. Демонстративність.

29. Яскравість і поверховість емоційних реакцій.
30. Поверхове мислення.
31. Біль або сенестопатії психологічного походження.
32. Схильність до іпохондричності.
33. Поява ідей про порушення здоров'я навіть після чиєїсь хвороби або смерті.
34. Страх смерті через незначні причини (серцебиття, сухість у роті, нудота).
35. Дратівливість, збудливість, примхливість.
36. Астенізованість.
37. Песимістичний настрій з приводу прогнозу свого соматичного захворювання.

Перелік питань для виконання модульного контролю № 4:

1. Історичні віхи клінічної психології.
2. Місце клінічної психології в системі знань. Цілі та завдання клінічної психології.
3. Клінічна психологія: предмет, задачі, історія та галузі досліджень
4. Основні напрямки досліджень. Московська та Ленінградська патопсихологічні школи.
5. Взаємовідносини психології та медицини. Основні галузі клінічної психології.
6. Основні принципи психологічного дослідження в клінічній психології. Особливості психодіагностики в клінічній психології.
7. Характеристика основних методів дослідження в клінічній психології.
8. Професійні та етичні засади клінічного психолога
9. Клінічні прояви психічної норми та патології. Класифікація психічних розладів.
10. Психологічні принципи-альтернативи.
11. Клініка шизофренії.
12. Гіпотези та теорії виникнення шизофренії.
13. Основні симптоми шизофренії.
14. Розлади мислення при шизофренії (провали, закупорка, вплив думок, ментизм).
15. Емоційні розлади при шизофренії
16. Рухові порушення при шизофренії (кататонічний ступор, кататонічне збудження).
17. Розлади сприйняття при шизофренії (галюцинації, псевдогалюції, різні форми марення).
18. Основні поняття шизофренії (розщеплення, аутизм, абулія, амбівалентність, амбітендентність, негативізм).
19. Основні поняття порушення мислення при шизофренії (актуалізація «слабких» ознак, зісковзування, різноплановість мислення, патологічний полісемантизм, резонанс, паралогічні судження).
20. Характеристика простої форми шизофренії.
21. Характеристика кататонічної форми шизофренії.
22. Характеристика гебефренічної форми шизофренії.
23. Патологічні основи шизофренії.
24. Експериментально-психологічне дослідження при шизофренії.

Перелік питань для виконання модульного контролю № 5:

1. Клініка епілепсії.
2. Характеристика великого епілептичного припадку.
3. Характеристика малого епілептичного припадку.
4. Відмінність епілептичного припадку від істеричного.
5. Психічні еквіваленти припадку у вигляді розладів свідомості.
6. Психічні еквіваленти припадку у вигляді розладів настрою.

7. Епілептичні зміни особистості.
8. Патологічні механізми епілепсії.
9. Основні симптоми епілептичного слабоумства.
10. Експериментально-психологічне дослідження при епілепсії.
11. Відмінність епілептичного резонерства від шизофренічного.
12. Специфічні симптоми розладів мови при епілепсії.
13. Розлади пам'яті при епілепсії.
14. Афективно-особистісні зміни при епілепсії.
15. Біполярний афективний розлад (БАР). Основні поняття.
16. Стадії розвитку біполярного розладу
17. Характеристика депресивної фази при БАР.
18. Різні варіанти депресій при БАР.
19. Проблема суїциду при БАР.
20. Характеристика маніакальної фази при БАР.
21. Особливості захворювання БАР у дитячому та підлітковому віці.
22. Загальна характеристика алкоголізму.
23. Стадії розвитку алкоголізму.
24. Гостра алкогольна інтоксикація (характеристика простого і патологічного алкогольного сп'яніння).
25. Клініка хронічного алкоголізму.
26. Психологічні особливості порушення особистості при алкоголізмі.
27. Алкогольні психози.
28. Загальна характеристика наркоманії.
29. Стадії розвитку наркоманії.
30. Поняття про психологічну та фізичну залежність.

Перелік питань для виконання модульного контролю № 6:

1. Загальна характеристика невротичних розладів. Класифікація невротичних розладів.
2. Клініка неврастенії.
3. Клініка істеричного неврозу (дисоціативний розлад).
4. Клініка неврозу нав'язливих станів (обсесивно-компульсивний розлад).
5. Клініка реактивних станів.
6. Загальна характеристика психопатій. Класифікація психопатій.
7. Диференційна діагностика неврозів та психопатій
8. Клінічні форми психопатій (збудлива психопатія, істерична психопатія).
9. Клінічні форми психопатій (група патологічно замкнутих психопатів, паранояльна психопатія, астенична психопатія).
10. Клінічні форми психопатій (психастенична психопатія, депресивна психопатія, група нестійких психопатів).
11. Патохарактерологічний розвиток особистості.
12. Психосоматичні розлади (клініка конверсійних симптомів і функціональних синдромів різних органів і систем).
13. Характеристика психосоматичних захворювань.
14. Психологічні чинники ризику розвитку психосоматичних захворювань
15. Моделі формування психосоматичних розладів.
16. Психосоматичні захворювання органів дихання, серцево-судинної та шлунково-кишкової систем.
17. Психосоматичні захворювання ендокринної системи, в гінекології та акушерстві, функціональні сексуальні розлади.

18. Психосоматичні захворювання в хірургії, терапії, травматології.
19. Розумова недостатність. Ступені олігофренії.
20. Синдроми диференційованих форм олігофренії.
21. Специфіка порушень психіки у дитячому віці.
22. Поняття про дизонтогенез. Характеристика головних біологічних та соціальних чинників дизонтогенезу.
23. Основні види дизонтогенезу.
24. Характеристика загального психічного недорозвитку.
25. Затриманий розвиток.
26. Порушений розвиток.
27. Загальна характеристика дефіцитарного розвитку.
28. Викривлений розвиток.
29. Дитячий аутизм.
30. Синдром гіперактивності/дефіциту уваги у дітей.
31. Розлади психічної діяльності в передстарчому віці. Пресенильні психози.
32. Розлади психічної діяльності в старчому віці. Сенільна деменція.
33. Атипові форми старчого недоумства. Хвороба Альцгеймера.
34. Атипові форми старчого недоумства. Хвороба Піка. Хорея Гентінгтона
35. Розлади психічної діяльності при судинних захворюваннях головного мозку і гіпертонічній хворобі.
36. Проблема агнозій в патопсихології.
37. Псевдоагнозії при деменції.
38. Клінічні аспекти психології девіантної поведінки.
39. Психологія хворого. Внутрішня картина хвороби (ВК). Будова ВК.
40. Основні закономірності формування ВК.
41. Класифікація ВК.
42. Загальна характеристика різних видів ВК.
43. Психологія соматичних хворих.
44. Психологія лікувальної взаємодії : «лікар – хворий».
45. Сімейна клінічна психологія.
46. Сучасні аспекти психотерапії, психогігієни і психопрофілактики.
47. Клінічне інтерв'ю. Техніка проведення.
48. Психологічна корекція.
49. Методи діагностики розладів відчуття та сприйняття.
50. Методи діагностики розладів уваги.
51. Методи діагностики розладів пам'яті.
52. Методи діагностики розладів мислення.

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самотійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

- 10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- 7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
- 5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
- 4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
- 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ПАТОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ (5 сем.)

1. Предмет патопсихології як галузі психологічної науки.
2. Наукові, практичні та методологічні передумови видокремлення патопсихології в самостійну галузь психологічного знання.
3. Невідповідність поняття “особистість” у психіатрії, психології, соціології та філософії.
4. Завдання патопсихології.
5. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.
6. Методи клініко-психологічного дослідження як перший етап експериментально-психологічного дослідження.
7. Особливості організації і проведення патопсихологічного експерименту
8. Критерії та особливості підбору експериментальних методик, проведення патопсихологічного дослідження згідно із поставленою метою.
9. Тести, їх використання в патопсихологічному дослідженні.
10. Проблема співвідношення теорії та емпіричних даних у патопсихології.
11. Моделі патології.

12. Біологічна модель та біологічні методи терапії.
13. Психодинамічна модель та психодинамічні методи терапії.
14. Поведінкова модель та поведінкові методи терапії.
15. Когнітивна модель та когнітивні методи терапії.
16. Екзистенційно-гуманістична модель.
17. Гуманістична теорія і терапія К.Роджерса.
18. Гештальт-теорія і терапія.
19. Екзистенційна теорія і терапія.
20. Соціокультурна модель та соціокультурні методи терапії.
21. Психологічні механізми та клінічна феноменологія розладів мислення.
22. Психологічні, у тому числі психоаналітичні, теорії розладів мислення.
23. Порушення операціонального аспекту мислення, порушення динаміки мислення, порушення особистісного компонента.
24. Поняття про рівень узагальнення.
25. Розлади мислення за темпом.
26. Розлади мислення за формою.
27. Розлади мислення за змістом.
28. Форми маячення.
29. Синдроми маячення.
30. Порушення процесів узагальнення та абстрагування.
31. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення.
32. Порушення мотиваційного компонента мислення.
33. Набуття навичок виявлення основних симптомів і синдромів розладів мислення за допомогою клініко-психопатологічного методу та із застосуванням патопсихологічного дослідження.
34. Етіопатогенез мовних розладів.
35. Види афазій.
36. Дефекти мовлення.
37. Неологізми в мові, стереотипії.
38. Порушення автоматизму.
39. Вплив зниження працездатності на формування особистості.
40. Необхідність урахування змін розумової працездатності на результати патопсихологічних досліджень і корекційної роботи.
41. Порушення емоційних станів у хворих з розладами особистості (невротичні порушення, психопатії та психози).
42. Порушення самооцінки.
43. Зниження цілеспрямованості, активності поведінки. Некритичність.
44. Втрата суспільно вироблених нормативів поведінки.
45. Формування патологічних потреб і мотивів.
46. Методи дослідження емоційних порушень.
47. Психологічна характеристика порушень свідомості.
48. Проблема свідомого та несвідомого у психології та патопсихології.
Психоаналітичні концепції в розумінні несвідомого.
49. Патопсихологічні реєстр-синдроми.
50. Шизофренічний патопсихологічний реєстр-синдром
51. Афективно-ендогенний патопсихологічний реєстр-синдром
52. Олігофренічний патопсихологічний реєстр-синдром
53. Екзогенно-органічний патопсихологічний реєстр-синдром
54. Ендогенно-органічний патопсихологічний реєстр-синдром
55. Особистісно-аномальний патопсихологічний реєстр-синдром
56. Психогенно-психотичний патопсихологічний реєстр-синдром
57. Психогенно-невротичний патопсихологічний реєстр-синдром

58. Характеристики типових патопсихологічних реєстр-синдромів у хворих з різними формами психічних захворювань.
59. Аналіз динаміки окремих характеристик і формування синдромів.
60. Взаємозалежність і взаємовплив окремих характеристик і синдромів.
61. Динаміка розвитку та змін індивідуально-психологічних особливостей особистості. Їх діагностична та прогностична значущість.
62. Методи дослідження патопсихологічних реєстр-синдромів.
63. Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття.
64. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади.
65. Роль перевантаження аналізаторів і недостатності інформації у виникненні порушень сприйняття.
66. Порушення особистісного компоненту сприйняття.
67. Афективні, вербальні ілюзії, парейдолії.
68. Класифікація галюцинацій за органами відчуттів і ступенем складності; істинні та псевдогалюцинації.
69. Психологічні механізми порушення пам'яті.
70. Співвідношення порушень пам'яті та уваги.
71. Безпосередня та опосередкована пам'ять і порушення співвідношень при різних хворобах.
72. Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті.
73. Проблема забування намірів.
74. Методи дослідження та шляхи корекції динамічних розладів пам'яті.
75. Дослідження при розумовій відсталості.
76. Порушення самосприйняття.
77. Психосенсорні розлади та порушення "схеми тіла.
78. Значення гностичних почуттів у порушенні самосприйняття.
79. Співвідношення зміненого самосприйняття і маячення.
80. Психологічні теорії маячення.
81. Предмет і завдання патопсихології.
82. Методи вивчення медичної документації.
83. Методи клініко-психологічного дослідження.
84. Основні експериментально-психологічні методи.
85. Формування мети і задачі патопсихологічного дослідження.
86. Деонтологічний аспект діяльності патопсихолога.
87. Структура патопсихологічних досліджень порушень пізнавальної діяльності.
88. Патопсихологічна семіотика при шизофренії.
89. Методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності у хворих на шизофренію.
90. Патопсихологічна семіотика при афективно-ендогенних психічних розладах.
91. Методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності при афективно-ендогенних психічних розладах.
92. Патопсихологічна семіотика при ендогенно-органічних захворюваннях (епілесія, первинні атрофічні процеси головного мозку).
93. Патопсихологічні методи виявлення органічних порушень головного мозку.
94. Патопсихологічна семіотика при екзогенно-органічних психічних розладах інфекційного, інтоксикаційного, травматичного генезу.
95. Патопсихологічні методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери при екзогенно-органічних психічних розладах.
96. Патопсихологічна семіотика при судинних захворюваннях (церебральний атеросклероз, гіпертонічна хвороба).

97. Патопсихологічні методи вивчення мислення і афективно-особистісної сфери діяльності при психічних розладах судинного генезу.
98. Патопсихологічна семіотика при алкоголізмі, наркоманіях, токсикоманіях та психозах при них.
99. Методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності при алкоголізмі, наркоманіях, токсикоманіях.
100. Патопсихологічна семіотика при особистісно-аномальних розладах (акцентуації та психопатії).
101. Патопсихологічні методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності при акцентуаціях та психопатіях.
102. Патопсихологічна семіотика при психогенних захворюваннях (невротичні реакції, наслідки гострого стресу, неврози).
103. Преморбідні індивідуально-психологічні особливості у пацієнтів з психогенними захворюваннями.
104. Інтенсивність та глибина психотравми і клініка психогеній.
105. Методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності у хворих з психогенними захворюваннями.
106. Патопсихологічна семіотика при психосоматичних захворюваннях.
107. Патопсихологічна семіотика при сексуальних розладах.
108. Патопсихологічні методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності при психосоматичних та сексуальних розладах.
109. Патопсихологічна семіотика при психічних розладах, що супроводжують соматичні захворювання.
110. Методи вивчення мислення та афективно-особистісної сфери діяльності хворих на соматичні захворювання.
111. Патопсихологічна семіотика у психічно-хворих дітей і підлітків.
112. Патопсихологічні дослідження у дитячій і підлітковій психіатрії.
113. Особливості проведення патопсихологічного експерименту та оцінка результатів дослідження у дітей.
114. Взаємозалежність та взаємовплив окремих характеристик та синдромів у дітей і підлітків.
115. Патопсихологічні дослідження в геронтологічній практиці.
116. Взаємозалежність та взаємовплив окремих характеристик та синдромів у хворих похилого віку.
117. Значення патопсихологічних обстежень у діагностичному та лікувальному процесі.
118. Особливості і значення патопсихологічних обстежень для прогнозу та реабілітаційної роботи.
119. Патопсихологічна експертиза (трудова, військова, судова, педагогічна), її особливості.
120. Особливості використання патопсихологічного обстеження та аналізу його результатів для організації та проведення лікувальної та реабілітаційної роботи.
121. Види психологічних експертиз (трудова, військова, судова, педагогічна). Особливості організації та проведення.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ (6 сем.)

1. Історичні віхи клінічної психології.
2. Місце клінічної психології в системі знань. Цілі та завдання клінічної психології.
3. Клінічна психологія: предмет, задачі, історія та галузі досліджень
4. Основні напрямки досліджень. Московська та Ленінградська патопсихологічні школи.
5. Взаємовідносини психології та медицини. Основні галузі клінічної психології.

6. Основні принципи психологічного дослідження в клінічній психології. Особливості психодіагностики в клінічній психології.
7. Характеристика основних методів дослідження в клінічній психології.
8. Професійні та етичні засади клінічного психолога
9. Клінічні прояви психічної норми та патології. Класифікація психічних розладів.
10. Психологічні принципи-альтернативи.
11. Клініка шизофренії.
12. Гіпотези та теорії виникнення шизофренії.
13. Основні симптоми шизофренії.
14. Розлади мислення при шизофренії (провали, закупорка, наплив думок, ментизм).
15. Емоційні розлади при шизофренії
16. Рухові порушення при шизофренії (кататонічний ступор, кататонічне збудження).
17. Розлади сприйняття при шизофренії (галюцинації, псевдогалюції, різні форми марення).
18. Основні поняття шизофренії (розщеплення, аутизм, абулія, амбітендентність, негативізм).
19. Основні поняття порушення мислення при шизофренії (актуалізація «слабких» ознак, зісковзування, різноплановість мислення, патологічний полісемантизм, резонерство, паралогічні судження).
20. Характеристика простої форми шизофренії.
21. Характеристика кататонічної форми шизофренії.
22. Характеристика гебефренічної форми шизофренії.
23. Патофізіологічні основи шизофренії.
24. Експериментально-психологічне дослідження при шизофренії.
25. Клініка епілепсії.
26. Характеристика великого епілептичного припадку.
27. Характеристика малого епілептичного припадку.
28. Відмінність епілептичного припадку від істеричного.
29. Психічні еквіваленти припадку у вигляді розладів свідомості.
30. Психічні еквіваленти припадку у вигляді розладів настрою.
31. Епілептичні зміни особистості.
32. Патофізіологічні механізми епілепсії.
33. Основні симптоми епілептичного слабоумства.
34. Експериментально-психологічне дослідження при епілепсії.
35. Відмінність епілептичного резонерства від шизофренічного.
36. Специфічні симптоми розладів мови при епілепсії.
37. Розлади пам'яті при епілепсії.
38. Афективно-особистісні зміни при епілепсії.
39. Біполярний афективний розлад (БАР). Основні поняття.
40. Стадії розвитку біполярного розладу
41. Характеристика депресивної фази при БАР.
42. Різні варіанти депресій при БАР.
43. Проблема суїциду при БАР.
44. Характеристика маніакальної фази при БАР.
45. Особливості захворювання БАР у дитячому та підлітковому віці.
46. Загальна характеристика алкоголізму.
47. Стадії розвитку алкоголізму.
48. Гостра алкогольна інтоксикація (характеристика простого і патологічного алкогольного сп'яніння).
49. Клініка хронічного алкоголізму.
50. Психологічні особливості порушення особистості при алкоголізмі.
51. Алкогольні психози.

52. Загальна характеристика наркоманії.
53. Стадії розвитку наркоманії.
54. Поняття про психологічну та фізичну залежність.
55. Загальна характеристика невротичних розладів. Класифікація невротичних розладів.
56. Клініка неврастенії.
57. Клініка істеричного неврозу (дисоціативний розлад).
58. Клініка неврозу нав'язливих станів (обсесивно-компульсивний розлад).
59. Клініка реактивних станів.
60. Загальна характеристика психопатій. Класифікація психопатій.
61. Диференційна діагностика неврозів та психопатій
62. Клінічні форми психопатій (збудлива психопатія, істерична психопатія).
63. Клінічні форми психопатій (група патологічно замкнутих психопатів, паранояльна психопатія, астенична психопатія).
64. Клінічні форми психопатій (психастенична психопатія, депресивна психопатія, група нестійких психопатів).
65. Патохарактерологічний розвиток особистості.
66. Психосоматичні розлади (клініка конверсійних симптомів і функціональних синдромів різних органів і систем).
67. Характеристика психосоматичних захворювань.
68. Психологічні чинники ризику розвитку психосоматичних захворювань
69. Моделі формування психосоматичних розладів.
70. Психосоматичні захворювання органів дихання, серцево-судинної та шлунково-кишкової систем.
71. Психосоматичні захворювання ендокринної системи, в гінекології та акушерстві, функціональні сексуальні розлади.
72. Психосоматичні захворювання в хірургії, терапії, травматології.
73. Розумова недостатність. Ступені олігофренії.
74. Синдроми диференційованих форм олігофренії.
75. Специфіка порушень психіки у дитячому віці.
76. Поняття про дизонтогенез. Характеристика головних біологічних та соціальних чинників дизонтогенезу.
77. Основні види дизонтогенезу.
78. Характеристика загального психічного недорозвитку.
79. Затриманий розвиток.
80. Порушений розвиток.
81. Загальна характеристика дефіцитарного розвитку.
82. Викривлений розвиток.
83. Дитячий аутизм.
84. Синдром гіперактивності/дефіциту уваги у дітей.
85. Розлади психічної діяльності в передстарчому віці. Пресенильні психози.
86. Розлади психічної діяльності в старчому віці. Сенільна деменція.
87. Атипові форми старчого недоумства. Хвороба Альцгеймера.
88. Атипові форми старчого недоумства. Хвороба Піка. Хорея Гентінгтона
89. Розлади психічної діяльності при судинних захворюваннях головного мозку і гіпертонічній хворобі.
90. Проблема агнозій в патопсихології.
91. Псевдоагнозії при деменції.
92. Клінічні аспекти психології девіантної поведінки.
93. Психологія хворого. Внутрішня картина хвороби (ВК). Будова ВК.
94. Основні закономірності формування ВК.
95. Класифікація ВК.

96. Загальна характеристика різних видів ВК.
97. Психологія соматичних хворих.
98. Психологія лікувальної взаємодії : «лікар – хворий».
99. Сімейна клінічна психологія.
100. Сучасні аспекти психотерапії, психогігієни і психопрофілактики.
101. Клінічне інтерв'ю. Техніка проведення.
102. Психологічна корекція.
103. Методи діагностики розладів відчуття та сприйняття.
104. Методи діагностики розладів уваги.
105. Методи діагностики розладів пам'яті.
106. Методи діагностики розладів мислення.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі екзамену.

Кожен варіант екзаменаційної роботи складається з трьох теоретичних питань. Теоретичні питання оцінюються за повнотою відповіді.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 33 балів):

28-33 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв'язав усі задачі з повним дотриманням вимог до виконання;

22-28 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішені три завдання;

16-22 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішені два завдання;

7-16 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішене одне завдання, інші – частково;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішення завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Наслідки закритої черепно-мозкової травми.
2. Предмет патопсихології як галузі психологічної науки. Завдання патопсихології.
3. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, психосенсорні розлади.
4. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.
5. Порушення особистісного компонента сприйняття.

6. Особливості використання патопсихологічного обстеження та аналізу його результатів для організації та проведення лікувальної та реабілітаційної роботи.
7. Афективні, вербальні ілюзії, парейдолії.
8. Виначення норми і патології.
9. Види психологічних експертиз (трудова, військова, судова, педагогічна).
Особливості організації та проведення.
10. Граничні нервово-психічні розлади.
11. Розлади мислення за формою, змістом.
12. Критерії та особливості підбору експериментальних методик, проведення патопсихологічного дослідження згідно із поставленою метою.
13. Олігофренія.
14. Розлади які визвані використанням психоактивних речовин (депресанти).
15. Екзистенційно-гуманістична модель.
16. Розлади які визвані використанням психоактивних речовин (седативно-снодійні лікарські препарати).
17. Форми маячення.
18. Класифікація галюцинацій за органами відчуттів і ступенем складності; істинні та псевдогалюцинації.
19. Розлади які визвані використанням психоактивних речовин (стимулятори).
20. Розлади мислення за темпом.
21. Соціокультурна модель.
22. Розлади які визвані використанням психоактивних речовин (галюциногени, каннабіс, комбінації психоактивних речовин).
23. Особливості організації і проведення патопсихологічного експерименту.
24. "Странні" розлади особистості.
25. Види афазій.
26. Пресенільні деменції.
27. Біологічна модель.
28. Психодинамічна модель.
29. Стареча розумова недостатність.
30. Дефекти мовлення.
31. Причини розладів які визвані використанням психоактивних речовин.
32. Неологізми в мові, стереотипії.
33. Поведінкова модель.
34. Когнітивна модель.
35. Маніакально-депресивний психоз.
36. Поняття про рівень узагальнення.
37. Маніакально-депресивний психоз.
38. Клінічна, психологічна феноменологія та психологічні механізми порушень сприйняття.
39. Порушення автоматизму.
40. Вплив зниження працездатності на формування особистості.
41. Гостра реакція на стрес.
42. Психологічні механізми порушення пам'яті. Проблема забування намірів.
43. "Драматичні" розлади особистості.
44. Олігофренічний патопсихологічний реєстр-синдром
45. Вплив зниження працездатності на формування особистості.
46. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення.
47. Значення гностичних почуттів у порушенні самосприйняття. Співвідношення зміненого самосприйняття і маячення.
48. Ендогенно-органічний патопсихологічний реєстр-синдром
49. Порушення самосприйняття.

50. Психогенно-психотичний патопсихологічний реєстр-синдром
51. ПТСР.
52. Дослідження при розумовій відсталості.
53. Патопсихологічні реєстр-синдроми.
54. порушення операціонального аспекту мислення, порушення динаміки мислення, порушення особистісного компонента.
55. Особистісно-аномальний патопсихологічний реєстр-синдром
56. "Тривожні" розлади особистості.
57. Порушення процесів узагальнення та абстрагування.
58. Методи дослідження особистісного компоненту пам'яті.
59. Екзогенно-органічний патопсихологічний реєстр-синдром
60. Психосенсорні розлади та порушення «схеми тіла».
61. Генералізований тривожний розлад.
62. Нервова анорексія. Клінічна картина. Причини появи розладів.
63. Обсесивно-компульсивний розлад.
64. Розлад пристосовувальних реакцій.
65. Нервова булімія. Клінічна картина. Причини появи розладів.
66. Панічний розлад.
67. Реакція горя. Патологічна реакція горя.
68. Порівняння нервової булімії з нервовою анорексією.
69. Стресові розлади.
70. Історичні віхи клінічної психології.
71. Місце клінічної психології в системі знань. Цілі та завдання клінічної психології.
72. Клінічна психологія: предмет, задачі, історія та галузі досліджень
73. Основні напрямки досліджень. Московська та Ленінградська патопсихологічні школи.
74. Взаємовідносини психології та медицини. Основні галузі клінічної психології.
75. Основні принципи психологічного дослідження в клінічній психології. Особливості психодіагностики в клінічній психології.
76. Характеристика основних методів дослідження в клінічній психології.
77. Професійні та етичні засади клінічного психолога
78. Клінічні прояви психічної норми та патології. Класифікація психічних розладів.
79. Психологічні принципи-альтернативи.
80. Клініка шизофренії.
81. Гіпотези та теорії виникнення шизофренії.
82. Основні симптоми шизофренії.
83. Розлади мислення при шизофренії (провали, закупорка, вплив думок, ментизм).
84. Емоційні розлади при шизофренії
85. Рухові порушення при шизофренії (кататонічний ступор, кататонічне збудження).
86. Розлади сприйняття при шизофренії (галюцинації, псевдогалюції, різні форми марення).
87. Основні поняття шизофренії (розщеплення, аутизм, абулія, амбівалентність, амбітендентність, негативізм).
88. Основні поняття порушення мислення при шизофренії (актуалізація «слабких» ознак, зісковзування, різноплановість мислення, патологічний полісемантизм, резонерство, паралогічні судження).
89. Характеристика простої форми шизофренії.
90. Характеристика кататонічної форми шизофренії.
91. Характеристика гебефренічної форми шизофренії.
92. Патолофізіологічні основи шизофренії.
93. Експериментально-психологічне дослідження при шизофренії.
94. Клініка епілепсії.

95. Характеристика великого епілептичного припадку.
96. Характеристика малого епілептичного припадку.
97. Відмінність епілептичного припадку від істеричного.
98. Психічні еквіваленти припадку у вигляді розладів свідомості.
99. Психічні еквіваленти припадку у вигляді розладів настрою.
100. Епілептичні зміни особистості.
101. Патологічні механізми епілепсії.
102. Основні симптоми епілептичного слабумства.
103. Експериментально-психологічне дослідження при епілепсії.
104. Відмінність епілептичного резонерства від шизофренічного.
105. Специфічні симптоми розладів мови при епілепсії.
106. Розлади пам'яті при епілепсії.
107. Афективно-особистісні зміни при епілепсії.
108. Біполярний афективний розлад (БАР). Основні поняття.
109. Стадії розвитку біполярного розладу
110. Характеристика депресивної фази при БАР.
111. Різні варіанти депресій при БАР.
112. Проблема суїциду при БАР.
113. Характеристика маніакальної фази при БАР.
114. Особливості захворювання БАР у дитячому та підлітковому віці.
115. Загальна характеристика алкоголізму.
116. Стадії розвитку алкоголізму.
117. Гостра алкогольна інтоксикація (характеристика простого і патологічного алкогольного сп'яніння).
118. Клініка хронічного алкоголізму.
119. Психологічні особливості порушення особистості при алкоголізмі.
120. Алкогольні психози.
121. Загальна характеристика наркоманії.
122. Стадії розвитку наркоманії.
123. Поняття про психологічну та фізичну залежність.
124. Загальна характеристика невротичних розладів. Класифікація невротичних розладів.
125. Клініка неврастенії.
126. Клініка істеричного неврозу (дисоціативний розлад).
127. Клініка неврозу нав'язливих станів (обсесивно-компульсивний розлад).
128. Клініка реактивних станів.
129. Загальна характеристика психопатій. Класифікація психопатій.
130. Диференційна діагностика неврозів та психопатій
131. Клінічні форми психопатій (збудлива психопатія, істерична психопатія).
132. Клінічні форми психопатій (група патологічно замкнутих психопатів, паранояльна психопатія, астенічна психопатія).
133. Клінічні форми психопатій (психастенічна психопатія, депресивна психопатія, група нестійких психопатів).
134. Патохарактерологічний розвиток особистості.
135. Психосоматичні розлади (клініка конверсійних симптомів і функціональних синдромів різних органів і систем).
136. Характеристика психосоматичних захворювань.
137. Психологічні чинники ризику розвитку психосоматичних захворювань
138. Моделі формування психосоматичних розладів.
139. Психосоматичні захворювання органів дихання, серцево-судинної та шлунково-кишкової систем.
140. Психосоматичні захворювання ендокринної системи, в гінекології та акушерстві, функціональні сексуальні розлади.

141. Психосоматичні захворювання в хірургії, терапії, травматології.
142. Розумова недостатність. Ступені олігофренії.
143. Синдроми диференційованих форм олігофренії.
144. Специфіка порушень психіки у дитячому віці.
145. Поняття про дизонтогенез. Характеристика головних біологічних та соціальних чинників дизонтогенезу.
146. Основні види дизонтогенезу.
147. Характеристика загального психічного недорозвитку.
148. Затриманий розвиток.
149. Порушений розвиток.
150. Загальна характеристика дефіцитарного розвитку.
151. Викривлений розвиток.
152. Дитячий аутизм.
153. Синдром гіперактивності/дефіциту уваги у дітей.
154. Розлади психічної діяльності в передстарчому віці. Пресенильні психози.
155. Розлади психічної діяльності в старчому віці. Сенільна деменція.
156. Атипові форми старчого недоумства. Хвороба Альцгеймера.
157. Атипові форми старчого недоумства. Хвороба Піка. Хорея Гентінгтона
158. Розлади психічної діяльності при судинних захворюваннях головного мозку і гіпертонічній хворобі.
159. Проблема агнозій в патопсихології.
160. Псевдоагнозії при деменції.
161. Клінічні аспекти психології девіантної поведінки.
162. Психологія хворого. Внутрішня картина хвороби (ВК). Будова ВК.
163. Основні закономірності формування ВК.
164. Класифікація ВК.
165. Загальна характеристика різних видів ВК.
166. Психологія соматичних хворих.
167. Психологія лікувальної взаємодії : «лікар – хворий».
168. Сімейна клінічна психологія.
169. Сучасні аспекти психотерапії, психогієни і психопрофілактики.
170. Клінічне інтерв'ю. Техніка проведення.
171. Психологічна корекція.
172. Методи діагностики розладів відчуття та сприйняття.
173. Методи діагностики розладів уваги.
174. Методи діагностики розладів пам'яті.
175. Методи діагностики розладів мислення.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	А	відмінно
80–89	В	добре

65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Розробник:

Ст..викладач кафедри
психології діяльності в особливих умовах

Наталія СВІТЛИЧНА

Ст..викладач кафедри
психології діяльності в особливих умовах

Тетяна СЕЛЮКОВА